

А К Т
лісопатологічного обстеження лісових насаджень спеціалізованого лісокомунального
сільськогосподарського підприємства "Лісовик"
на доцільність призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів

25 квітня 2025 року

м. Полонне Шепетівського району Хмельницької області

Нами, провідним інженером лісопатологом сектору моніторингу стану лісових насаджень філії "Вінницялісозахист" державного спеціалізованого лісозахисного підприємства "Київлісозахист" (далі - філія "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист") Василем ОРЛОМ, та інженером-лісопатологом І-категорії сектору нагляду обліку та прогнозу філії "Вінницялісозахист" Олексієм РАДЕВИЧЕМ (на підставі листа спеціалізованого лісокомунального сільськогосподарського підприємства "Лісовик" у Хмельницькій області (далі - "СЛСП "Лісовик") від 15 квітня 2025 року за № 23), директором "СЛСП "Лісовик" Володимиром ЛЕВКІВСЬКИМ та інженером лісового господарства СЛСП "Лісовик" Олександром САВІЦЬКИМ 25.04.2025 року, проведено лісопатологічне обстеження (у відповідності п. 8, 9 Порядку організації та захисту лісів затвердженого постановою КМУ від 20 травня 2022 р. № 612) для планування та здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на 2025 рік, в лісових насадженнях, що знаходяться в постійному користуванні СЛСП "Лісовик". Обстеженням встановлено наступне:

Таксаційна характеристика лісових насаджень відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування 2022 року СЛСП "Лісовик", представлена для лісопатологічного обстеження та причини призначення заходів і ступеня пошкодження насаджень:

Лісництво (урочище)	Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, га	Номер ділянки	Площа, що потребує проведення заходів, га	Коротка таксаційна характеристика насадження відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування							Категорія лісів	Вид запланованих заходів	Причини призначення заходів	Ступінь пошкодження насаджень
						склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану, м3 на 1 га				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
СЛСП "Лісовик"	3	8	7.3	1	5.0	8ВЛЧ2ДЗ	69	0.65	3	20	26	155	3	СРВ	кореневі та стовбурові гнилі, трутовик дубовий	слабкий
СЛСП "Лісовик"	6	7	1.4			9ВЛЧ1БП	50	0.65	1	21	24	220	3	СРВ	кореневі та стовбурові гнилі, трутовик березовий	слабкий
СЛСП "Лісовик"	6	10	6.7			7ДЗ2С31ВЛЧ	74	0.80	2	21	26	290	3	СРВ	кореневі та стовбурові гнилі, трутовик дубовий	слабкий
СЛСП "Лісовик"	8	2	28.0	2	5.0	8ДЗ2ВЛЧ+ОС	95	0.65	2	24	32	265	4	СРВ	кореневі та стовбурові гнилі, трутовик дубовий	слабка

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
СЛСП "Лісовик "	8	6	2.1			4Я34ВЛЧ2ДЗ	70	0.50	1	25	30	235	4	СРВ	опеньок осінній, кореневі гнилі, трутовик дубовий	середній
СЛСП "Лісовик "	8	28	24.8	1	10.0	9Д31ВЛЧ	89	0.70	2	23	28	280	3	СРВ	трутовик дубовий, кореневі гнилі	слабкий
СЛСП "Лісовик "	31	6	2.4			10ЯЗ	54	0.70	1А	23	24	285	4	СРВ	опеньок осінній, лубоїд ясеневий великий	середній
СЛСП "Лісовик "	31	7	2.0			9Я31ДЗ	47	0.70	1Б	23	24	285	4	СРВ	опеньок осінній, лубоїд ясеневий великий,трутовик дубовий	середній
СЛСП "Лісовик "	33	4	34.4	2	5.0	5Д31БРС1ЛПД2БП 1ВЛЧ+СЗ+ЯЛЕ	107	0.60	2	25	32	225	4	СРВ	трутовик дубовий, кореневі гнилі	слабкий
СЛСП "Лісовик "	33	39	6.7	1	4.0	6Д32БП1ГЗ1ОС+БРС+В ЛЧ	110	0.60	3	23	32	230	4	СРВ	трутовик дубовий та березовий, кореневі гнилі	слабкий
СЛСП "Лісовик "	13	15	23.0	1	5.0	5Д31С32БП1ВЛЧ1ОС+Г 3	74	0.75	2	21	28	295	4	СРВ	трутовик дубовий та березовий, кореневі гнилі	слабкий
СЛСП "Лісовик "	14	17	6.0			7Д31БП1ОС1ВЛЧ	84	0.70	1	25	28	330	4	СРВ	трутовик дубовий та березовий, кореневі гнилі	слабкий
СЛСП "Лісовик "	15	47	8.6			5Д33ГЗ1ОС1СЗ	84	0.70	2	24	30	285	4	СРВ	трутовик дубовий, кореневі гнилі	слабкий
СЛСП "Лісовик "	23	55	11.1	2	6.1	7Я33ВЛЧ+ЛПД+ДЗ +ОС	85	0.65	1	22	26	270	4	СРВ	опеньок осінній, кореневі гнилі, трутовик дубовий	середній
СЛСП "Лісовик "	24	4	2.9			5Д32ВЛЧ(84)3ВЛЧ(49)+ ЯЗ	89	0.65	2	25	30	240	4	СРВ	трутовик дубовий, кореневі гнилі	слабкий

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
СЛСП "Лісовик "	34	5	26.4	2	5.0	5ДЗ1ЯЗ1ЛПДЗГЗ+ЧШ	109	0.55	2	25	30	220	4	СРВ	трутовик дубовий, кореневі гнилі	слабкий
СЛСП "Лісовик "	36	2	45.0	2	4.0	5ДЗ1БЕРЗГЗ1ОС	106	0.70	2	25	32	270	4	СРВ	трутовик дубовий та березовий, кореневі гнилі	слабкий
Всього ВСР по КП"СЛП "ЛІС"					81.2											

Лісопатологічне обстеження лісових насаджень, що належать спеціалізованому лісокомунальному сільськогосподарському підприємству "Лісовик" проводилося без валки модельних дерев шляхом візуального обстеження деревостанів, а також повалених дерев на ділянці або на суміжній з нею для визначення видового складу стовбуровий шкідників з метою визначення причин масового всихання лісових насаджень, стану осередків масового розмноження шкідників та хвороб лісу, а також визначення видів, обсягів, строків, місць та особливостей здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів.

Загальна обстежена площа по СЛСП "Лісовик" складає 81,2 га.

По причинах розладнання та деградації насаджень в загальному по підприємству (за переважаючим збудником хвороби/шкідником):

Вид шкідників, хвороб та інших патологій	Ступінь пошкодження			
	слабкий	середній	сильний	Всього
опеньок осінній		12.6		12.6
хвороби лісу		68.6		68.6
Разом		81.2		

Лісопатологічна характеристика обстежених насаджень:

Основними причинами розладнання обстежених листяних деревостанів з головною породою ДЗ ЯЗ ВЛЧ є діяльність комплексу дереворуйнівних грибів та стовбурових шкідників. Переважна кількість дерев, що відноситься до сухостою минулих років відпрацьовані стовбуровими шкідниками родин златок (Buprestidae), в незначному відсотку – представниками родин вусачів (Cerambycidae). Водночас у ходах стовбурових шкідників поширюються офіостомові гриби – збудники синяви та інші патогени. Сухостійні дерева поодинокого та групового розміщення.

Дерева листяних порід характеризуються змішаним характером всихання – переважно поодинокі та групові (групи невеликі – до 3 - 4 дерев). Основними патологіями, що призводять до всихання листяних порід є кореневі та стовбурові гнилі, які викликаються комплексом різних причин: дерева ДЗ, ЯЗ та ГЗ від пошкоджень опеньком осіннім (*Armillariella mellea* (Vahl. ex Fr.) Karst.), що викликає білу заболонну гниль коренів а також стовбуровими шкідниками, судинним мікозом ДЗ (офіостомозом), поперечним раком та дубовим трутовиком, що викликають стовбурові гнилі; дерева ясена звичайного в результаті діяльності опенька осіннього, що викликає заболонну гниль коренів та халарового некрозу; дерева береста від голландської хвороби; липи та граба від некрозу. Ураження і руйнування коренів дуже сильно впливає на стан дерев, так як порушується надходження в його надземні частини води та поживних речовин. Тому кореневі гнилі призводять до швидкого ослаблення і всихання дерев, вітровалів та заселення дерев стовбуровими шкідниками.

Збудниками стовбурових гнилей, а це в основному ядрові та ядрово-заболонні гнилі, є трутові гриби які заражають дерева базидіоспорами через обламані гілки, морозобійні тріщини та інші пошкодження стовбурів і гілок. Ураження стовбуровими гнилями призводить до бурелому, сніголаму та захаращення насаджень.

Сухостійні та всихаючі дерева характеризуються заселенням та відпрацюванням стовбуровими шкідниками, про що свідчить наявність льотних отворів на стовбурах дерев. Основними виявленими видами на ДЗ є златки (*Buprestidae*) (дубова, бронзова та зелена вузькотіла), вусач дубовий малий (*Cerambyx scopolii* Fuessly), а також заболонник дубовий (*Scolytus intricatus* Ratz.), на ЯЗ - лубоїд ясеневий великий (*Hylesinus crenatus* F.), лубоїд ясеневий малий (*Hylesinus fraxini* Panz.) та заболонник струменястий (*Scolytus multistriatus* Marsh.).

Також причинами погіршення санітарного стану обстежених насаджень є ослаблення і всихання дерев внаслідок їх природного старіння, внутрішньовидової та міжвидової конкуренції, несприятливих чинників середовища, що супроводжується заселенням та пошкодженням деревини стовбуровими шкідниками, які є переносниками інших патогенних мікроорганізмів, в наслідок не достатньої кількості опадів у вегетаційному періоді та зміні умов місцезростання на більш посушливі та перестійністі даних насаджень.

Характер перебігу патологічних процесів у даних насадженнях різний – наявний як комлевий тип прояву та локалізації гнилей (наявність дупел в комлевій та прикореневій частинах стовбурів дерев) так і вершинний – в кронах дерев, що призводить до прояву суховершинності (мікози), широкого поширення водяних пагонів як одного із головних показників ослаблення деревостанів. Суховершинність за зовнішніми проявами перебігу захворювання відповідає судинному мікозу (дерева породи ДЗ), халарового некрозу ясена (дерева ЯЗ) а також некрозу ЛПД та ГЗ.

В цілому всихання крон окремих лісоутворюючих порід дерев коливається в межах від 1/2 до 2/3 крони. Поодинокі в насадженнях наявні дерева з плодовими тілами дереворуйнівних грибів – трутовиків, серед яких найчастіше зустрічаються - трутовик дубовий несправжній та трутовик дубовий та інші їх види, що теж призводять до появи та розповсюдженню у внутрішніх тканинах деревини стовбурових гнилей. Разом з тим поодинокі спостерігаються вітровальні та буреломні дерева, а також дерева з ухилом більше 30 градусів.

Обстеженні лісові насадження є небезпечними осередками подальшого розповсюдження корневих та стовбурових гнилей, вторинних (стовбурових) шкідників і відносяться до II класу біологічної стійкості.

При обстеженні лісових ділянок, які потребують призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів, невиявлено ознаки відведення дерев в рубку відповідно до п.26 Санітарних правил в лісах України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України за № 555 від 27 липня 1995 року (далі - Санітарних правил в лісах України).

Для поліпшення санітарного стану лісів та відповідно до Санітарних правил в лісах України рекомендовано провести вибіркові санітарні рубки (ВСР) на загальній площі 81,2 га у 2025 році.

Під час проведення даного обстеження лісовій охороні "СЛСП "Лісовик" надавалась методична допомога з питань лісозахисту.

Примітка: відбір дерев до рубки, геодезична зйомка частин таксаційних виділів, матеріально-грошова оцінка лісосік, визначення фактичних середніх розрядів висот та діаметрів проводиться силами лісової охорони СЛСП "Лісовик".

ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Відповідно п. 5 Санітарних правил в лісах України скласти перелік заходів з поліпшення санітарного стану лісів (додаток 1) та погодити з філією "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист" і Південно-Західним міжрегіональним управлінням лісового та мисливського господарства.
2. Рубки провести згідно Санітарних правил в лісах України.
3. З метою недопущення появи та розповсюдження стовбурових шкідників та збереження технічних якостей деревини рубки поліпшення санітарного стану лісів необхідно провести в максимально стислі терміни з урахуванням сезонного розвитку шкідників і хвороб лісу та мікроклімату регіону.
4. Порубкові залишки і неліквідну деревину потрібно подрібнювати та розкидати рівномірно по ділянці, для недопущення розвитку осередків стовбурних шкідників.
5. Осередки шкідників та хвороб лісу виявлені даним лісопатологічним обстеженням поставити на облік.

Акт складений в трьох примірниках:

- 1-й - філії "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист";
- 2-й - Південно -Західному міжрегіональному УЛМГ;
- 3-й - СЛСП "Лісовик".

ПІДПИСИ :

Провідний інженер-лісопатолог сектору моніторингу стану лісових насаджень філії "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист"

Василь ОРЕЛ

Інженер-лісопатолог І-категорії сектору нагляду обліку та прогнозу філії "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист"

Олексій РАДЕВИЧ

Директор СЛСП "Лісовик"

Володимир ЛЕВКІВСЬКИЙ

Інженер лісового господарства "Лісовик"

СЛСП

Олександр САВІЦЬКИЙ